

РЎЗА ВА ОДОБИ РЎЗАДОРӢ

ХАДЯ
АЗ МАРКАЗИ ИСЛОМИИ
ТОЧИКИСТОН
БА МАРДУМИ КИШВАР

Нашриёти
Паёми САБЗ

Маркази Таҳфизии Қуръон дар назди
Маркази Исломии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Рӯза ва одоби рӯзадорӣ

***«Ҳар амали фарзанди одам азони худӣ ӯст,
магар рӯза доштан, зеро рӯза аз Ман аст ва
подош онро Ман медиҳам».***
(ҳадиси қудсӣ)

Душанбе 2010

Дар ин китоб роҷеъ ба рӯза ва одоби рӯзадорӣ, алаҳхусус рӯзаи моҳи шарифи рамазон, ки рукни чаҳоруми дини мубини Ислом аст, сухан меравад. Умеда онро дорем, ки мақбули даргоҳи Худованди бузург гашта ва мавриди писанди хонандагони азиз қарор гирад.

Номи китоб: ***Рӯза ва одоби рӯзадорӣ***

Муаллиф: ***Саидмумини Ҳомид***

Муҳаррир: ***Аловуддин Қосимов***

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Муқаддима

Ҳамду сано Худовандеро, ки моро ба роҳи рост Ҳидоят намуд ва моро аз ҷумлаи, касоне гардонид, ки дини исломро пайрав шудем. Ва дуруд салом ба Паёмбари ақрам, ки дар ҳарду ҷаҳон василаи мост. Паёмбаре, ки Аллоҳ Таъоло ба сабаби ӯ балои куфру ширкро бартараф кард. Ҳамчунин дуруд салом бар олу асҳобаш, ки Ҳидоятгарони роҳи ҳақ мебошанд ва низ бар авлиёи Худо, ки бар онҳо хавфе нест ва онҳо ғамгин ҳам намешаванд ва инчунин бар касоне, ки пайравии онҳоро мекунанд то рӯзи қиёмат.

Аммо баъд:

Аллоҳ Таъоло дар Қуръони карим фарз будани рӯзаи моҳи шарифи рамазонро ба мо хабар дода мефармояд:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ

مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

«Эй касоне, ки имон овардаед, рӯза доштан бар шумо муқаррар шуд, ҳамчунон ки бар касоне, ки пеш аз шумо будаанд, муқаррар шуда буд, то парҳезгор шавед!»

(Бақара, 183)

Инчунин Паёмбари акрам (с) дар ҳадиси дурбори худ фарудааст:

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَاقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصِيَامِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ.
(رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ)

«Пайдоишу бунёди Ислом бар панҷ чиз аст.

Якум: Шаҳодат додан бар ин, ки нест худое ба ҷуз Аллоҳ таъоло ва Муҳаммад фиристодаи Аллоҳ аст.

Дуввум: Бар пой доштани намоз аст.

Сеюм: Адо кардани закот аст.

Чаҳорум: Рӯза доштани моҳи рамазон аст.

Панҷум: Ҳаҷҷи Байтуллоҳ аст, барои шахси дорову тавоно».

(Ривояти Бухорӣ ва Муслим).

Аз фармудаи Худои бузург (ҷ) ва Расули гиромӣ (с) фаҳмида мешавад, ки рӯзаи моҳи шарифи рамазон чаҳорумин рукаи Ислом аст.

Ҷамъоварӣ ва тадвини ин китоб аз Қурону Суннат ва осори салафи солиҳ буда ва ба таври мухтасару пурмаъно ба хонандагони азизу арҷманди кишварамон пешкаш мегардад. Умеди онро дорем, ки мақбули даргоҳи Худованди бузург гашта ва мавриди писанди хонандагони азиз қарор гирад.

Аз Худои меҳрубон хоҳиш ва дархости онро дорем, ки мову шуморо аҳли тавфиқу саодат гардонад, то ба Қуръону Суннат ва амалкарди бузургони гузаштаамон пайрав бошем.

Омин!

Таърифи савм (рӯза)

Савм дар луғат, мутлақан, аз ягон чиз боз истоданро гӯянд. Масалан вақте ягон шахс аз таом хӯрдан ва сухан кардан боз истад ва сухан нагӯяду таом нахӯрад, ин шахсро дар назди аҳли луғат соим (рӯзадор) мегӯянд. Аммо маънои савм дар шариати Ислом ва назди фуқаҳои шаръ ин аст: **«Савм (рӯза) боз истодан аст аз хӯрдану ошомидан ва аз дигар лаззатҳо дар тӯли як рӯзи комил»**. Яъне аз субҳи содиқ то ғуруби офтоб бо шартҳое, ки дар оянда зикр хоҳанд шуд.

Дар мазҳаби Ҳанафӣ ва Ҳанбалӣ бар ин таъриф иттифоқ доранд, аммо дар мазҳаби Моликӣ ва Шофиъӣ дар охири ин таъриф ниятро фарз дониста қайд кардаанд.

Нияти рӯза дар мазҳаби Ҳанафӣ ва Ҳанбалӣ аз рукни савм (рӯза) нест, аз ин хотир ният назди ин ду имоми бузург дар таъриф дохил намешавад. Аммо ногуфта намонад, ки нияти савм (рӯза) дар назди пайравони ин ду мазҳаб, Ҳанафӣ ва Ҳанбалӣ шарти лозимист, ки рӯза бе ният ҷоиз намебошад. Ин ҷо дар таърифи савм, фарқияти байни мазҳаби Ҳанафию Ҳанбалӣ ва Моликию Шофиъӣ фалсафаи фикҳӣ мебошад, яъне, фарқ дар лафз асту бас, ки инро соҳибилмон хуб дарк мекунанд.

Тақсимоти савм (рӯза)

Дар тақсимоти савм байни мазҳабҳо ихтилоф аст. Аввал ин, ки мазҳаби Моликӣ, Шофиъӣ ва Ҳанбалӣ

бар ин қавл иттифоқ доранд, ки рӯза чаҳор қисм мебошад:

Якум, рӯзаи фарз:

- Монанди рӯзаи моҳи рамазон дар ҳоли адо бошад ё дар ҳоли қазо.

Дуввум, рӯзаи суннат аст.

Сеюм, рӯзаи ҳаром аст.

Чорум, рӯзаи макрӯҳ аст.

Аммо дар мазҳаби Ҳанафӣ, ки мазҳаби мову шумо мебошад, рӯза ба якчанд қисм ҷудо мешавад, ки ин ҷо бо тафсил баён менамоем.

Гурӯҳи аввал бар ин назаранд, ки рӯза ҳашт қисм мебошад:

Аввал: Рӯзаи фарзӣ, ки фарзи муайян бошад, монанди рӯзаи моҳи рамазон аз рӯи адо дар вақташ.

Дуввум: Рӯзаи фарзӣ, ки фарзи ғайри муайян бошад, монанди рӯзаи моҳи рамазон аз рӯи қазо дар ғайри вақташ.

Масалан, шахсе рӯзаи моҳи рамазонро комилан ё қисман рӯза нагирад, бар ӯ лозим нест, ки қазояшро дар вақти хос ё дар вақти муайян бидорад.

Рӯзаи кафорат низ инчунин аст, чунки ин ҳам фарзи муайян нест.

Сеюм: Рӯзаи воҷиби муайян, монанди назри муайян.

Чорум: Рӯзаи воҷиби ғайри муайян, монанди назри мутлақ.

Панҷум: Рӯзаи нафл.

Шашум: Рӯзаи маснун, яъне суннат.

Ҳафтум: Рӯзаи мустаҳаб.

Ҳаштум: Рӯзаи макрӯҳи танзиҳӣ ва таҳримӣ.

Назари гурӯҳи дуввум, ки рӯза дар назди эшон ҳафт қисм мебошад, чунин аст:

Аввал: Фарзи муайян ва он ҳамонест, ки вақти хос дошта бошад, монанди рӯзаи моҳи рамазон аз рӯи адо ва рӯзаи назри муайян.

Дуввум: Фарзи ғайри муайян ва он ҳамонест, ки вақти хос надошта бошад, монанди рӯзаи моҳи рамазон аз рӯи қазо ва рӯзаи назри ғайри муайян.

Сеюм: Воҷиб ва ин рӯзаи нафл аст, ки дар он шурӯъ карда, сипас қатъаш мекунад.

Масалан, шахсе мехоҳад, ки рӯзи панҷшанbero рӯза гирад ва феълан ҳам дар он шурӯъ кард. Пас, бар ӯ воҷиб аст, ки онро ба итмом бирасонад, зеро агар рӯзаи он рӯзро ифтор кунад, гирифтори ҷурму гуноҳ мешавад ва қазо доштани бар ӯ воҷиб аст.

Рӯзаи эътиқофи ғайри манзӯр низ чунин ҳукм дорад.

Чаҳорум: Рӯзаи ҳаром.

Панҷум: Рӯзаи маснун, яъне суннат.

Шашум: Рӯзаи нафл.

Ҳафтум: Рӯзаи макрӯҳ.

Рӯзаҳои зикршударо ин ҷо бо тартиб шарҳу тавзеҳ медиҳем.

Қисми якум - рӯзаи фарз:

Чуноне, ки гуфта шуд, рӯзаи фарзӣ, ин рӯзаи моҳи шарифи рамазон дар вақташ мебошад, яъне дар моҳи шарифи рамазон ва ҳукми он фарз аст.

Далелаш ин аст, ки Аллоҳ Таъоло дар Қуръони карим мефармояд:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ

مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

«Эй касоне, ки имон овардаед, рӯза доштан бар шумо муқаррар шуд, ҳамчунон ки бар касоне, ки пеш аз шумо будаанд, муқаррар шуда буд, то парҳезгор шавед!»

(Бақара, 183)

Ҳамчуни Худованди бузург мефармояд:

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ ۚ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۖ

«Моҳи Рамазон (моҳест), ки дар он барои роҳнамоии мардум ва баёни роҳи равшани ҳидоят ва ҷудо сохтани ҳақ аз ботил, Қуръон нозил шудааст, пас ҳар кас, ки моҳро бубинад, бояд, ки дар он (моҳ) рӯза бидорад.»

(Бақара, 185)

Аҳодиси Паёмбари акрам (с) низ далолат бар фарз будани рӯзаи моҳи Рамазон мекунад. Расули Худо (с) фармудааст:

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصِيَامِ رَمَضَانَ، وَحِجِّ الْبَيْتِ.
(رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ)

«Пайдоишу бунёди Ислом бар панҷ чиз аст.

Якум: Шаҳодат додан бар ин, ки нест ҳудое ба ҷуз Аллоҳ таъоло ва Муҳаммад фиристодаи Аллоҳ аст.

Дуввум: Бар пой доштани намоз аст.

Сеюм: Адо кардани закот аст.

Чаҳорум: Рӯза доштани моҳи рамазон аст.

Панҷум: Ҳаҷқи Байтуллоҳ аст, барои шахси дорову тавоно».

(Ривояти Бухорӣ ва Муслим).

Инчунин дар ҳадиси дигар омадааст, ки он Ҳазрат (с) мефармоянд:

وَفِي حَدِيثِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدٍ اللَّهِ: «أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. أَخْبِرْنِي عَمَّا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنَ الصِّيَامِ؟ قَالَ: « شَهْرُ رَمَضَانَ » قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ؟ قَالَ: « لَا. إِلَّا أَنْ تَطْوَعَ ».

«Дар ҳадиси Талҳа писари Убайдуллоҳ (р) омадааст, ки марде аз Паёмбари ақрам (с) пурсид:

- Эй Расули Худо (с), маро аз он чизе, ки Аллоҳ Таъоло бар ман аз рӯза доштан фарз гардонидаст, хабар деҳ. Паёмбари ақрам (с) фармуданд:

- Рӯза доштани моҳи Рамазон.

Он мард гуфт:

- Оё бар ман ғайри ин ҳаст?

Расули Худо (с) фармуданд:

- Не, магар ин, ки рӯзаи нафл бидорӣ».

Қисми дуюм - рӯзаи воҷиб:

Ҳукми рӯзаи кафорат, рӯзаи назр ва инчунин рӯзаи қазои моҳи рамазон воҷиб мебошад. Чунон ки Аллоҳ Таъоло фармудааст:

وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ

«Ва бояд ба назри кардаашон вафо кунанд».

(Ҳаҷ, 29)

Чуноне ки машҳур аст, назди баъзе уламои мазҳаби Ҳанафӣ адои назр воҷиб аст, на фарз.

Масалан, агар шахсе назри маъсияту гуноҳ кунад, ба ин маъно, ки гӯяд: «Агар писарам ҳозир шавад, ман шароб менӯшам». Пас, дар ин ҳолат ва монанди он вафо кардани назр бар вай лозим нест, чунки дар ин ҳолат ин оят далолати қатъӣ бар адои он намекунад.

Аммо баъзе уламо мегӯянд, ки адои назр, фарз мебошад ва фарзияташ ба ин оят собит нашуда, балки ба иҷмоъ собит шудааст ва ин назария, яъне фарз будани адои назр дар назди ҳанафиҳо роҷеҳ мебошад.

Ҳамчунин зикр кардан ба маврид аст, ки воҷиб дар амал ҳукми фарзро дорад, гарчанде баъзе уламо мегӯянд, ки маънои воҷиб назди ҳанафиҳо ба маънои суннати муаккада мебошад. Агар ин тавр ҳам бошад, шахс ба тарки суннати муаккада, ки қасдан ва аз рӯи танбалӣ бошад аз шафоати Паёмбар (с) маҳрум мемонад. Аз ин хотир, вафо кардан ба аҳду назр лозим ва зарурӣ аст.

Қисми сеюм - рӯзаи суннат аст

Рӯза доштани рӯзи Ошуро, яъне рӯзи даҳуми моҳи муҳаррам суннат мебошад ва афзалу беҳтар он аст, рӯзи нухӯму ёздаҳуми онро низ рӯза бидоранд. Рӯза доштан дар ин рӯзҳо савоби бузурге дорад.

Далел барои ин гуфтаҳо ҳадиси Паёмбари Акрам (с) аст, ки фармудааст:

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ص) يَقُولُ: إِنَّ هَذَا يَوْمٌ عَاشِرَاءُ، وَ لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْكُمْ صِيَامُهُ، وَ أَنَا صَائِمٌ، فَمَنْ شَاءَ صَامَ، وَ مَنْ شَاءَ فَلْيُفْطِرْ.

«Аз Муъовия писари Абӯсуфён (р) ривоят аст, ки гуфт: Аз Расули Худо (с) шунидам, ки мегуфт: «Ин рӯзи Ошуро аст ва рӯза доштаниаш бар шумо

фарз нашудааст ва ман бошам рӯзадорам, пас ҳар шахсе хоҳад, рӯза бидорад ва ҳар шахсе хоҳад ифтор кунад».

Ва инчунин фармудааст:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ يَوْمٌ عَاشُرَاءَ، يَوْمًا تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) يَصُومُهُ، فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ، وَأَمَرَ النَّاسَ بِصِيَامِهِ . فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ قَالَ: مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ. متفق عليه

«Аз ҳазрати Оиша (р) ривоят аст, ки гуфт: Яеми Ошуро рӯзе буд, ки аҳли Қурайш дар замони ҷоҳилият он рӯзро рӯза медошт ва Паёмбари Акрам (с) низ онро рӯза медошт. Ҳангоме ки Расули Худо (с) ба Мадинаи мунаввара ҳиҷрат намуд, он рӯзро рӯза дошт ва мардумро низ ба рӯза доштани он рӯз амр намуд. Чун фарзияти рӯза доштани моҳи Рамазон собит шуд, фармуд: Ҳар шахсе хоҳад яеми ошуроро рӯза дорад ва ҳар шахсе хоҳад таркаш кунад».

(Муттафақун алайҳи)

Ва инчунин фармудааст:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَدِمَ النَّبِيُّ (ص) الْمَدِينَةَ فَرَأَى الْيَهُودَ تَصُومُ عَاشُورَاءَ . فَقَالَ : مَا هَذَا ؟ ، قَالُوا : يَوْمٌ صَالِحٌ ، نَجَّى اللَّهُ فِيهِ مُوسَى وَبَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ عَذْوِهِمْ ، فَصَامَهُ مُوسَى فَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ : أَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْكُمْ فَصَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ. متفق عليه

«Аз Ибни Аббос (р) ривоят аст, ки гуфт: Паёмбари Акрам (с) ба Мадинаи мунаввара омаданд ва диданд, ки яҳудиҳо даҳуми моҳи муҳаррамро, яъне яеми ошуроро рӯза медоранд, пас ба онҳо гуфт: Чаро шумо ин рӯзро рӯза медоред?

Гуфтанд: Ин рӯз рӯзи хубест, зеро дар ин рӯз Аллоҳ Таъоло ҳазрати Мӯсо (а) ва Бани Исроилро аз душманашон наҷот додааст ва ҳазрати Мӯсо (а) низ ин рӯзро рӯза доштаанд.

Паёмбари Акрам (с) фармуданд: Аз шумо дида ман ба Мӯсо ҳаққи бештар дорам. Пас, он рӯзро рӯза дошт ва ба рӯза доштаниаш амр кард».

(Муттафқун алайҳи).

Ва инчунин фармудааст:

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ، تَعْظُمُهُ الْيَهُودُ، وَتَتَّخِذُهُ عِيدًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): صُومُوهُ أَنْتُمْ. متفق عليه

«Аз Абӯмӯсои Ашъарӣ (р) ривоят аст, ки гуфт: Яҳудиҳо рӯзи ошуроро гиромӣ дошта ба худ ид мегирифтанд. Пас, Паёмбари акрам (с) фармуданд: Шумо низ онро рӯза бидоред».

(Муттафақун алайҳи).

Ва инчунин фармудааст:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا صَامَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) يَوْمَ عَاشُورَاءَ، وَ أَمَرَ بِصِيَامِهِ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ: إِنَّهُ يَوْمٌ تَعْظُمُهُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى. فَقَالَ: إِذَا كَانَ الْعَامُ الْمُقْبِلُ — إِنْ شَاءَ اللَّهُ — صُمْنَا يَوْمَ النَّاسِيعِ، قَالَ: فَلَمْ يَأْتِ الْعَامُ الْمُقْبِلُ، حَتَّى تُوفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ (ص). رواه مسلم و أبو داود.

«Аз Ибни Аббос (р) ривоят аст, ки гуфт: Вақте Паёмбари акрам (с) явми ошуроро рӯза дошт ва амр ба рӯза доштаниаш кард. Асҳоб гуфтанд: Эй Расули Худо (с) ин рӯзест, ки яҳуду насоро бузургаш медоранд. Он Ҳазрат (с) фармуд: Агар Худо (ч) хоҳад, соли оянда рӯзи нухӯми моҳи муҳаррамро рӯза медорем.

Абдуллоҳ ибни Аббос (р) мегӯяд: Соли оянда нарасида буд, ки Расули Худо (с) аз дунё чашм пушиданд».

(Ин ҳадисро Имом Муслим ва Абӯдовуд ривоят кардаанд).

Ва дар ҷои дигар ба ин лафз омадааст:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): لَنْ بَقِيَتْ إِلَى قَائِلٍ لِلْأُصُومَنِ الْتَّاسِعَ: يَعْنِي مَعَ يَوْمِ عَاشُورَاءَ. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَ مُسْلِمٌ

«Паёмбари Акрам (с) фармуданд: Ҳароина, агар то соли оянда боқӣ бимонам, ҳатман рӯзи нухӯми моҳи муҳаррамро рӯза медорам. Яъне рӯзи нухӯмро ҳамроҳи явми ошуро».

(Ин ҳадисро Имом Аҳмад ва Имом Муслим ривоят намудаанд).

Уламо зикр кардаанд, ки рӯза доштани явми ошуро, яъне рӯзи даҳуми моҳи муҳаррам бар се навъ аст:

Навъи якум: Рӯза доштани се рӯз - нухӯм, даҳӯм, ёздаҳӯм.

Навъи дуюм: Рӯза доштани ду рӯз - нухӯм ва даҳӯм.

Навъи сеюм: Рӯза доштани як рӯз ва он ҳам бошад рӯзи даҳуми моҳи муҳаррам.

Қисми чорум - рӯзаи мандуб (мустаҳаб)

Мандуб амалест, ки ба ҷо оварданаши савоб дорад ва ба сабаби тарк намудани ӯ шахс гунаҳкор намешавад.

Рӯза доштани шаш рӯзи моҳи шаввол ва рӯза доштани рӯзи душанбе ва панҷшанбеи ҳар моҳ мустаҳаб буда, савоби бисёре дорад.

Инчунин рӯз дармиён рӯза доштан низ хеле савоби зиёд дорад. Яъне як рӯз рӯза доштан ва як рӯз ифтор кардан ва ин рӯзаи ҳазрати Довуд алайҳи-с-салом мебошад.

Инчунин рӯза доштани моҳи раҷаб ва шаъбон мустаҳаб ва савоб аст.

Аммо моҳҳои ҳаром, ки иборат аз чаҳор моҳ аст. Се моҳи он - зулқаъда, зулҳиҷҷа ва муҳаррам пай дар пай омадаанд ва як моҳи он, ки раҷаб аст, ҷудо мебошад. Рӯза доштани се рӯз аз ин моҳҳо – панҷшанбе, ҷумъа ва шанбе, дар мазҳаби имом Абӯҳанифа (рах) мустаҳаб аст.

Ва инчунин рӯза доштани се рӯз аз ҳар моҳ ва рӯза доштани сиздахум, чордахум ва понздаҳуми ҳар моҳи арабӣ мустаҳаб аст ва савоби зиёд дорад.

Далели ин гуфтаҳо ҳадиси Паёмбари Акрам (с) аст, ки мефармояд:

رَوَى الْجَمَاعَةُ - إِلَّا الْبُخَارِيُّ وَالنَّسَائِيُّ - عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ النَّبِيَّ (ص) قَالَ : مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ اتَّبَعَهُ سِتًّا مِّنَ الشُّوَالِ فَكَأَنَّمَا صَامَ الدَّهْرَ .

«Ҷамоате аз муҳаддисон ба ҷуз Бухориеу Насоӣ аз Абӯаюби Ансорӣ (р), ривоят кардаанд, ки Паёмбари Акрам (с) фармудааст: Шахсе, ки моҳи рамазонро рӯза дорад ва баъд аз он шаш рӯзи аз моҳи шавволро ба он бипайвандад, гӯё, ки тамоми даҳро (яъне, як умр) рӯза дошта бошад».

Ва инчунин дар ҳадис омадааст:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) يَصُومُ أَكْثَرَ شَعْبَانَ، قَالَتْ عَائِشَةُ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ص) اسْتَكْمَلَ صِيَامَ قَطٍ، إِلَّا شَهْرَ رَمَضَانَ، وَ مَا رَأَيْتُهُ فِي شَهْرٍ أَكْثَرَ مِنْهُ صِيَامًا فِي شَعْبَانَ. رواه البخاري و مسلم.

«Паёмбари Акрам (с) аксари моҳи шаъбонро рӯза медошт. Ҳазрати Оиша (р) гуфт: Ҳеҷ гоҳ надидам, ки Расули Худо (с) гайри моҳи рамазон ягон моҳро ба пуррагӣ рӯза дошта бошанд ва ҳеҷ гоҳ надидам, ки дар ягон моҳ бештар аз моҳи шаъбон рӯзадор бошанд».

(Ин ҳадисро Имом Бухорӣ ва Имом Муслим ривоят кардаанд).

Ва инчунин фармудааст:

فَعَنْ رَجُلٍ مِنْ بَاهِلَةَ أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ (ص) فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا الرَّجُلُ الَّذِي جِئْتُكَ عَامَ الْأَوَّلِ، فَقَالَ: فَمَا غَيْرُكَ وَ قَدْ كُنْتَ حَسَنَ الْهَيْئَةِ؟ قَالَ: مَا أَكَلْتُ طَعَامًا إِلَّا بِلَيْلٍ مُنْذُ فَارَقْتُكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): لَمْ عَذَّبْتَ نَفْسَكَ؟ ثُمَّ قَالَ: صُمَّ شَهْرَ الصَّبْرِ وَ يَوْمًا مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، قَالَ: زِدْنِي، فَإِنَّ بِي قُوَّةً. قَالَ: صُمَّ يَوْمَيْنِ، قَالَ: زِدْنِي. قَالَ: صُمَّ مِنَ الْحَرَمِ وَ اثْرُكَ. صُمَّ مِنَ الْحَرَمِ وَ اثْرُكَ. ثُمَّ أَرْسَلَهَا.

رواه أحمد، و أبو داود، و ابن ماجه، و البيهقي بسند جيد.

«Марде аз қавми Боҳала ба назди Паёмбари акрам (с) омада гуфт: Эй Расули Худо (с) ман ҳамон марде ҳастам, ки соли аввал ба назди шумо омада будам.

Расули Худо (с) фармуд: Чӣ туро тағйир додааст ва ҳол он, ки ту дар ҳолати хубе будӣ?

Мард гуфт: Аз замоне, ки аз шумо ҷудо шудам, ҳеҷ гоҳ таом нахӯрдам, магар шабона (яъне, тамоми ин муддат рӯзадор будам).

Расули Худо (с) гуфтанд: Барои чӣ худатро ин қадар азоб додӣ? Сипас, фармуданд: Моҳи сабрро рӯза бидор ва як рӯзиро аз ҳар моҳ.

Он мард гуфт: Эй Расули Худо (с) бештар бифармо, зеро ман боқувват ҳастам.

Паёмбар (с) фармуд: Аз ҳар моҳ ду рӯзаширо рӯза бидор.

Боз он мард гуфт: Бештар бифармо.

Паёмбар (с) фармуд: Рӯза бидор аз ҳарам ва тарк кун, рӯза бидор аз ҳарам ва тарк кун, рӯза бидор аз ҳарам ва тарк кун.

Ҳамин тавр, бо се анғӯшти муборакашон шумурда анғӯштҳоро боҳам часпонид. Сипас, ба он мард барои се рӯз рӯза доштан ва се рӯз ифтор кардан ишора кард».

(Ин ҳадисро Аҳмад, Абӯдовуд, Ибни Моҷа ва Байҳақӣ бо санади хуб ривоят кардаанд).

Ва инчунин фармудааст:

وَفِي صَحِيحِ مُسْلِمٍ: أَنَّهُ (ص) سُئِلَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْاِثْنَيْنِ؟ فَقَالَ: ذَلِكَ يَوْمٌ وُلِدْتُ فِيهِ، وَ أُنْزِلَ عَلَيَّ فِيهِ، أَيُّ نَزْلِ الْوَحْيِ عَلَيَّ فِيهِ.

«Дар Саҳеҳи Муслим омадааст, ки аз Паёмбари акрам (с) дар мавриди рӯза доштани рӯзи душанбе суол карда шуд. Он Ҳазрат (с) фармуд: Он рӯзест, ки ман дар ҳамон рӯз таваллуд ёфтаам ва инчунин дар ҳамон рӯз бар ман ваҳй фуруд омадааст».

Ва дар ҳадиси дигар чунин омадааст:

قَالَ أَبُو ذَرٍّ الْعَقَارِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ (ص) أَنْ نَصُومَ مِنْ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، الْبَيْضَ: ثَلَاثَ عَشْرَةَ، وَ أَرْبَعَ عَشْرَةَ، وَ خَمْسَ عَشْرَةَ. وَقَالَ: هِيَ كَصَوْمِ الدَّهْرِ.
رواه النسائي، و صححه ابن حبان.

«Абӯзари Ғиффорӣ (р) гуфтааст: Паёмбари акрам (с) ба мо амр кард, ки аз ҳар моҳ се рӯзаширо рӯза бидорем. Рӯзҳои сездахуми чордахум ва понздахуми ҳар моҳро.

Сипас фармуд, ки рӯза доштан дар ин се рӯз монанди рӯза доштани даҳр аст. (яъне, монанди рӯзаи якумра мебошад).

(Ин ҳадисро Насой ривоят карда ва Ибни Ҳаббон тасҳиҳаш кардааст).

وَرَوَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): أَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللَّهِ صِيَامُ دَاوُدَ، وَ أَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللَّهِ صَلَاةُ دَاوُدَ، كَانَ يَنَامُ نِصْفَهُ، وَ يَقُومُ ثَلَاثَةً، وَ يَنَامُ سُدُسَهُ، وَ كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَ يَقْطِرُ يَوْمًا.
رواه أحمد و غيره .

«Аз Абдуллоҳ писари Амр ривоят карда шудааст (р), ки гуфт: Паёмбари акрам (с) фармуд: Дӯстдоштатарини рӯза назди Парвардигор рӯзаи Довуд (а) аст ва дӯстдоштатарини намоз назди Парвардигор намози Довуд (а) аст. Нисфи шабро меҳобид ва сеякашро барпо медошт ва шашиакашро меҳобид ва инчунин як рӯз рӯза медошт ва як рӯз ифтор мекард».

(Ривояти Имом Аҳмад ва дигарон).

Қисми панҷум - рӯзаи макрӯҳ

Гуфтан ба маврид аст, ки макрӯҳ дар мазҳаби Имом Абӯҳанифа (раҳ) ду қисм мебошад: Макрӯҳи таҳримӣ ва макрӯҳи танзиҳӣ.

Фарқ миёни ҳар ду макрӯҳ ин аст, ки макрӯҳи таҳримӣ ба ҳаром наздик буда ва макрӯҳи танзиҳӣ ба ҳалол наздик мебошад.

Аз ҷумлаи рӯзаҳои макрӯҳи таҳримӣ инҳоянд:

Рӯза доштани рӯзҳои иди Рамазон ва иди Қурбон ва айёми ташриқ, ки се рӯзи баъди иди Қурбонро меғоянд.

Агар шахсе ин рӯзҳои номбурдаро рӯза дорад рӯзадор ҳисоб меёбад, лекин барои ин кораш гуноҳ

мегирад ва агар мабодо шахсе ин рӯзҳоро рӯза гирад ва рӯзаашро фосид кунад, яъне рӯзаашро ифтор кунад, қазояшро намедорад.

Аз ҷумлаи рӯзаҳои макрӯҳи танзиҳӣ инҳоянд:

- Рӯза доштани явми ошуро ба танҳояш, вале агар рӯзи нухӯм ва ёздаҳумро ва ё якеашро ба рӯзи даҳуми моҳи муҳаррам изофа кунад, дар ин сурат рӯзад оштан суннат мебошад на макрӯҳ.

- Таъйин кардани рӯзи наврӯз ва меҳргон (рӯзи шонздаҳуми моҳи ҳафтуми шамсӣ (меҳрмоҳ), ки эронӣни қадим онро муборак шуморида ид мекарданд) барои рӯза доштан.

- Рӯза доштани тамоми даҳр, яъне як умр.

- Рӯзаи висол доштан, яъне рӯза доштани шабу рӯз, зеро ин тавр рӯзадорӣ хосси Паёмбар (с) буд.

- Рӯзадории сумт (хомӯшӣ) ва сураташ ин аст, ки рӯза медорад ва сухан намекунад.

- Рӯзаи нафли доштани зан бе иҷзати шавҳараш.

Далел бар ин гуфтаҳо ҳадиси Паёмбари акрам (с) мебошад, ки фармудааст:

قَوْلُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ص) نَهَى عَنْ صِيَامِ هَذَيْنِ الْيَوْمَيْنِ. أَمَّا يَوْمُ الْفِطْرِ فَيُفْطِرُكُمْ مِنْ صَوْمِكُمْ، وَ أَمَّا يَوْمُ الْأَضْحَى فَكُلُوا مِنْ تَسْكِكُمْ.
رواه أحمد و غيره .

«Ҳазрати Умар (р) мефармояд, ки дар ҳақиқат Паёмбари акрам (с) аз рӯза доштани ин ду рӯз (иди Фитр ва иди Азҳо) наҳй кардааст. Аммо рӯзи иди Фитр, ифтор кардан аз рӯзаатон мебошад ва аммо рӯзи иди Азҳо бошад, аз қурбониҳоятон бихӯред».

(Ривояти Имом Аҳмад ва ғайра).

Ва инчунин дар ҳадиси дигар омадааст:

لَمَّا رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ص) بَعَثَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ حُذَافَةَ يَطُوفُ فِي مَنَى: أَنْ لَا تَصُومُوا هَذِهِ الْأَيَّامَ، فَإِنَّهَا أَيَّامُ أَكْلِ وَشُرْبٍ وَذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.
رواه أحمد بإسناد جيد.

«Ҳазрати Абӯҳурайра (р) ривоят мекунад, ки Паёмбари акрам (с) Абдуллоҳ писари Ҳузоқа (р)-ро ба Мино фиристода барояш гуфт, ки (ба ҳоҷиён бигӯ): Ин рӯзҳоро (дум, сеюм ва чоруми иди Қурбонро) рӯза надоред, зеро ин рӯзҳо рӯзҳои хӯрдану нӯшидан ва зикри Аллоҳ Таъоло мебошанд».

(Ривояти имом Аҳмад ба исноди хуб).

Аҳодиси Паёмбари акрам (с) дар ин мавзӯ ҳеле бисёранд, аммо барои дарки матлаб ҳамин басандааст.

Замони фарз шудани рӯзаи моҳи шарифи рамазон

Мувофиқи ривоятҳо рӯза доштани моҳи рамазон, якуним сол баъд аз ҳиҷрат, даҳуми моҳи шаъбон, бар уммати Муҳаммад (а) фарз шудааст.

Рӯзаи моҳи шарифи рамазон бар ҳар мукаллафе, ки ба рӯза гирифтани қодир аст, фарзи айн мебошад. Фарзияти он бо далелҳо аз Қурону Суннат ва иҷмои уммати исломӣ собит шудааст ва мункири он аз дини Ислом хориҷ аст.

Рукни савм (рӯза)

Барои рӯзаи моҳи шарифи рамазон дар мазҳаби Ҳанафӣ ва Ҳанбалӣ як рукн аст ва он боз истодан аст аз хӯрдану ошомидан ва аз ҷимӯ ва талаззуз. Аммо назди мазҳаби Моликиву Шофиъӣ ният низ рукни савм ба шумор меравад.

Шартҳои рӯза

Шартҳои рӯза дар мазҳаби Ҳанафӣ се навъ мебошад: шарти вучуб, шарти вучуби адо, шарти сихҳати адо.

Аммо шарти вучуб се қисм мебошад: 1-Ислом; 2-Ақл; 3-Булуғ.

Дар зер ба тафсил шарҳи ҳаряки ин қисмҳоро баён мекунем.

Аввал: Ислом, яъне рӯза доштани моҳи рамазон бар кофир воҷиб нест, чунки вай ба фуруҷи шариат мухотаб нест ва инчунин аз вай дуруст ҳам намешавад, зеро ният барои дуруст шудани рӯза шарт мебошад ва маълум аст, ки ният дуруст намешавад, магар аз мусалмон. Аз ин рӯ ният шарти вучуб ва шарти сихҳат мебошад.

Дуввум: Ақл, яъне оқил будан шарт аст. Пас, рӯза доштани моҳи рамазон бар девона воҷиб нест, то вақте, ки ба ин дард гирифтор бошад. Агар нисфи моҳи рамазон девона шуд ва баъд аз он дар нисфи боқимонда сихҳат ёфт, бар вай воҷиб аст, ки нисфи боқимондари рӯза гирад ва инчунин воҷиб аст, ки нисфи аввалашро ҳам қазо дорад. Аммо, агар дар тӯли моҳи шарифи рамазон ба бемории девонагӣ гирифтор бошад, дар ин сурат қазои он, бар вай воҷиб нест. Ҳамчунин шахсе, ки бе ёд шуда бошад (ҳушаш рафта бошад) ҳамин ҳукмро дорад. Агар шахсе ба бемории хоб гирифтор шавад, ки пеш аз даромадани моҳи рамазон хоб кунад ва то охири ин моҳ барнахезад, ҳукми ин ҳам ба монанди ҳукми девона мебошад.

Сеюм: Булуғ. Пас, рӯза доштани моҳи шарифи рамазон бар кӯдак воҷиб намебошад, гарчанде моҳияти рӯза гирифтаниро ҳам фаҳмад. Аммо, агар дар ҳафтсолагӣ қуввати рӯза гирифтари дошта бошад, ба рӯза доштани моҳи шарифи рамазон амр карда

мешавад, то инки рӯза доштанро машқу тамрин намояд. Аммо, агар дар синни даҳсолагӣ тоқати рӯза доштанро дошта боша два рӯза доштани моҳи шарифи рамазонро аз рӯи танбалӣ тарк кунад, сарзаниш карда мешавад ва илло боке надорад.

Аммо шрти вучуби адо ба ду қисм мебошад:

1- Сихат будан; 2- Муқим будан, ки баёнашон ба тафсил чунин аст:

Аввал: сихатию саломатӣ, яъне агар беморест, ки рӯза доштан бар вай зарар мерасонад, дар ин сурат бар вай воҷиб нест, вале қазо доштани рӯза дар зиммааш аст. Шариати Ислом касеро ба чизе болотар аз тоқати инсонӣ маҷбур намесозад.

Дуввум: муқим будан, яъне бар шахси мусофир адои моҳи рамазон фарзу воҷиб нест, балки рухсат аст, ки ифтор кунад, лекин қазо доштанааш бар вай воҷиб аст.

Шрти сихҳати адо низ бар ду қисм мебошад: 1- Пок будан аз ҳайзу нифос; 2- Ният, ки баёни ин ду чунин мебошад:

Аввал: пок будан аз ҳайзу нифос. Пас, маълум мешавад, ки барои хоҳарону модароне, ки дар ҳолати ҳайзу нифос мебошанд, рӯза доштани моҳи шарифи рамазон ҷоиз нест, гарчанде қодир ба рӯза доштан ҳам бошанд. Чунки дар сихҳати адо, пок будани занҳо аз ҳайзу нифос, дар ҳолати рӯзадорӣ шарт аст, чуноне ки дар боло зикр шуд.

Дуввум: ният. Пас, адои рӯза дуруст намешавад, магар бо ният, то инки ибодат аз одат фарқ кунад. Ва миқдори нияти кифоякунанда ин аст, ки бо қалбаш маълум кунад, ки вай кадом рӯзаро медорад. Аммо ба забон рондани ниятро баъзеҳо суннат ва баъзеҳо мустаҳаб гуфтаанд. Вақти ният, ҳар рӯз баъди ғуруби

офтоб то пеш аз нисфи рӯз аст ва рӯзи шаръӣ аз мунташир (пахну парешон) гаштани равшани дар осмон аз тарафи шарқ ҳангоми баромадани офтоб то гуруби офтоб мебошад.

Ҷазилати моҳи шарифи рамазон

Ҷазилати моҳи шарифи рамазон бисёр аст. Дар ин ҷо аз аҳодису ривоёт баъзеи онро ба хонандагони арҷманд пешкаш менамоем.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ (ص) قَالَ: لَمَّا حَضَرَ رَمَضَانُ، قَدْ جَاءَكُمْ شَهْرٌ مُبَارَكٌ، اقْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ، تُفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَتُعَلَّقُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَحِيمِ، وَتُعَلَّقُ فِيهِ الشَّيَاطِينُ، فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ مَنْ حَرَّمَ خَيْرَهَا فَقَدْ حَرَّمَ.
رواه أحمد و النسائي و البيهقي .

«Аз Абухурайра (р) ривоят аст, ки Паёмбари акрам (с) ҳангоми расидани моҳи рамазон фармуд: «Ба таҳқиқ шуморо моҳи муборақ фаро расидааст ва Аллоҳ Таъоло рӯза доштани ин моҳро бар шумо фарз гардонидааст. Дар ин моҳ дарҳои Ҷаннат кушода мешаванд ва дарҳои Дӯзах пӯшида мешаванд ва шайтонҳо занҷирпеч карда мешаванд. Дар ин моҳ шабест, ки аз ҳазор моҳ беҳтар аст. Шахсе, ки аз хайру савоби ин моҳ маҳрум бимонад, пас, ба таҳқиқ маҳрум мондааст».

(Ривояти Имом Аҳмад, Насоӣ ва Байҳақӣ).

Ва инчунин дар ҳадиси дигар омадааст:

وَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ (ص) قَالَ: وَ الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَ الْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَ الرَّمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ مُكَفِّرَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ، إِذَا اجْتَنِبَتْ الْكِبَائِرُ.
رواه مسلم .

«Аз Абухурайра (р) ривоят аст, ки Паёмбари акрам (с) фармудааст: Панҷ вақт намоз ва ҷумъа то ҷумъа ва рамазон то рамазон, нобудкунандаи гуноҳонест, ки дар байни инҳо воқеъ шуда бошад, модоме ки гуноҳи кабира накарда бошад».

(Ривояти Имом Муслим).

Ва инчунин дар ҳадиси дигар омадааст:

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ (ص) قَالَ: مَنْ صَامَ رَمَضَانَ مِنْ أَوَّلِهِ إِلَى آخِرِهِ حَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

«Аз Ибни Масъуд (р) ривоят аст, ки Паёмбари акрам (с) фармудааст: Шахсе, ки моҳи рамазонро аз аввал то охир рӯза дорад, ба монанди навзод аз гуноҳ пок мешавад».

Чуноне ки собит шудааст, ривояткунандаи ин ҳадис Абдуллоҳ писари Масъуд (р) аст, ки дар миёни саҳобгон бисёр фақиҳу зоҳид буд. Боре Паёмбари акрам (с) ба масҷид даромад ва Ибни Масъуд (р)-ро дид, ки дар сачда аст ва чунин гуфт: **«Ҳароина фариштаҳо аз сачдаи Ибни Масъуд дар ҳайратанд».**

Бародарони мӯъмину мусалмон, бидонед, ки моҳи рамазон, моҳест муаззаму муборак.

Дар ривояте омадааст, ки боре ҳазрати Мӯсо (а) ба даргоҳи Худованд (ҷ) муноҷот карда гуфт: Илоҳо! Қадом моҳро ба уммати Муҳаммад (с) хоҳӣ дод? Фармон шуд, ки бар эшон рӯзаи моҳи рамазонро ҳукм кардаам. Мӯсо (а) гуфт: Илоҳо! Моҳи рамазон чӣ фазилат дорад? Парвардигори оламиён (ҷ) фармуд: Фазли моҳи рамазон бар моҳҳои дигар, ҳамчун фазли Ман аст бар бандагонам ва ҳар касе, ки як рӯзе аз он моҳро рӯза дорад, ибодати одамиён ва ҷинҳоро дар

номаи аъмоли вай хоҳам навишт. Мӯсо (а) гуфт: Худоё! Маро низ аз уммати Муҳаммад (с) бигардон.

Ҳамчунин овардаанд, ки ҳар шахсе як рӯзе аз моҳи рамазонро аз барои ризои Худо (ҷ) рӯза дорад, савобаш чунон аст, ки гӯё шашсад ҳазор ғуломро озод карда бошад ва шашсад ҳазор уштурро қурбонӣ карда бошад ва шашсад ҳазор сол, аз солҳои охират, Худои Таъолоро бандагӣ карда бошад.

Паёмбари гиромӣ (с) фармудааст: **"Рӯза доштан, нисфи сабр аст ва сабр нисфи имон аст".**

Ва шайх Чунайди Бағдодӣ (раҳ), яке аз бузургтарин намояндагони аҳли тасаввуф буд, ки ҳамасри ҳазрати Имом Абӯҳанифа (раҳ) мебошад, чунин гуфтааст: «Рӯза доштан нисфи тариқат мебошад».

Ин ҷо мурод аз тариқат силсилаи тариқатҳои аҳли тасаввуф аст, ки ҳадафу мақсади асосии он, тақову парҳезгорӣ мебошад.

Баъзе аз уламову ҳукамо рӯзаро ду дараҷа ниҳодаанд. Аввал рӯзаи ом аст, ки он худдорӣ кардан аст аз хӯрдану ошомидан. Дуввум рӯзаи хос аст, ки он нигоҳ доштани ҷаворих (аъзоҳо) аст, ки камоли он бар шаш чиз мебошанд.

Аввал: нигоҳ доштани чашм аз ҳар он чизе, ки мункару макрӯҳ аст. Чуноне ки Паёмбари гиромӣ (с) фармудааст: **"Назар кардан ба сӯи ҳаром тири захролӯдест аз тирҳои иблис". Пас, ҳар кас аз рӯи хавфи Аллоҳ Таъоло ин назар карданро тарк мекунад, Аллоҳ Таъоло бар вай имоне ато мефармояд, ки ҳаловати он имонро дар қалбаш меёбад".**

Дуввум: нигоҳ доштани забон аз беҳудагӯӣ. Чунки ғайбату дурӯғ дар мазҳаби баъзе аз уламо рӯзаро низ табоҳ мекунад.

Савум: боздоштани гӯш аз шунидани ҳар чизе, ки макрӯҳ ва лағву беҳуда аст. Чуноне ки Паёмбари

гиромӣ (с) фармудааст: **«Ҳар кӣ гӯшро аз шунидани макрӯҳ ва лаге барбандад, Аллоҳ Таъоло ўро аз оташи Дӯзах нигоҳ медорад».**

Чорум: нигоҳ доштани дасту пой аз ҳама макрӯҳот ва ифтор кардан аз вачҳи ҳалол.

Панҷум: вақти ифтор аз вачҳи ҳалол бисёр хӯрдан. Яъне чизеро, ки ҳар рӯз дар як вақт меҳӯрд, бигзор ҳамон қадар бихӯрад.

Шашум: дилро миёни хавф ва умед муаллақ дорад, ки оё ин ибодаташ ба даргоҳи Парвардигор (ҷ) қабул меафтад ё на. Ва ин хавф доштан аз азоби Худованд (ҷ) ва чашм умед доштан аз раҳматаш, бар фурутанӣ банда ба сӯи Парвардигораш далолат мекунад.

Ва рӯзаи ахассу-л-хавос он аст, ки дар дил ба ҷуз ёди Худои Таъоло чизе нагзаронад. Ҳамин ки ба дилаш фикри ғайр гузашт, дар рӯзааш шак воқеъ мешавад.

Ҳазрати Умар (р) гуфтааст: Аз Паёмбари акрам (с) пурсидам, ки фазилати рамазон чист? Ҳазрат (с) фармуданд: Моҳи рамазонро дар Тавротӣ Мӯсо (а) «Ҳатт» мехонанд ва дар Инҷили Исо (а) «Тоб» мехонанд ва дар Забури Довуд (а) «Қурбат» мехонанд ва дар Қурони карим, ки Қурони Муҳаммад (с) аст, «Рамазон» мехонанд. «Ҳатт» ба хотири он гуфта мешавад, ки гуноҳро нобуд мекунад ва «Тоб» ба он хотир меғӯянд, ки банда дар он пок мешавад ва «Қурбат» аз он гӯянд, ки бандаро ба баракати моҳи рамазон наздикӣ ҳосил мешавад ва «Рамазон» бошад, гирифта шуда аз «рамз» аст ва он боронест, ки пеш аз тирамоҳ меборад ва ҳамон боронро арабҳо рамз мехонанд. Яъне, моҳи рамазон мисли ҳамон борон, шахси рӯзадорро аз гуноҳ пок месозад.

Уламо гуфтаанд: Моҳи рамазонро понздаҳ хислат аст. Якӯм: рузӣ дар он фарох мебошад. Дуюм: зару

мол зиёд мегардад. Сеюм: аз барои рӯза доштан ҳар
чи меҳӯрад, ибодат менависанд. Чорум: кор музоаф
(дучанд) мешавад, яъне кори ибодат меафзояд.
Панҷум: фариштагон бар вай омурзиш мецоҳанд.
Шашум: шайтон занҷирбанд карда мешавад. Ҳафтум:
дарҳои раҳмат кушода мешаванд. Ҳаштум: дарҳои
Биҳишт кушода мешаванд ва дарҳои Дӯзах баста
мегарданд. Нӯҳум: ҳар шабе ҳафтод ҳазор осию
гунаҳкор аз азоби Худованд (ҷ) озод мегарданд.
Даҳум: ҳар шаби ҷумъа он миқдор озод карда
мешаванд, ки дар ҳафт рӯз озод шудаанд. Ёздаҳум:
охири моҳи рамазон ҳама озод мешаванд.
Дувоздаҳум: ҳар рӯз Биҳиштро барои рӯзадорон
биороянд. Сездеҳум: дуои рӯзадор мустаҷоб
мешавад. Чаҳордаҳум: аз гуноҳ пок мешавад.
Понздаҳум: хушнудии Худои Таъоло барояш ҳосил
мешавад.

Паёмбари акрам (с) фармудааст:

**«Ҳангоме ки аввали шаби моҳи рамазон биёяд,
Аллоҳ Таъоло ба сӯи халқаш назари раҳмат
мекунад. Чун Аллоҳ Таъоло ба сӯи бандае аз
бандагонаш назари раҳмат кунад, ўро ҳеҷ гоҳ
азоб карда намешавад». Паёмбари акрам (с)
меғӯяд: Қасам ба Аллоҳ, ки дар ҳар шаби моҳи
рамазон ҳазор ҳазор банда аз оташи Дӯзах озод
мегардад. Чун шаби бисту нӯҳуми моҳи рамазон
бирасад, Аллоҳ Таъоло он миқдореро, ки дар як
моҳ озод аз оташи Дӯзах кардааст, озод месозад.
Чун шаби иди Фитр бирасад, фариштаҳо ҷунбиш
меҳӯранд ва нури Ҷаббор (Аллоҳ) ба андозае
медурахшад, ки касе ўро васф карда
наметавонад, сипас Аллоҳ Таъоло ба
фариштаҳо, дар ҳоле, ки онҳо барои иди
фардояшон омода мебошанд, ваҳйи мефиристад
ва хитоб карда меғӯяд: «Эй маъшари (ҷамоаи)**

малоика, ҷазои аҷире (маздӯр), ки ба аҳдаш вафо кунад чист»? Фариштаҳо дар ҷавоб мегӯянд: Аҷрашро дода мешавад. Пас, Аллоҳ Таъоло мегӯяд: «Шумо шоҳид бошед, ки ба таҳқиқ, Ман онҳоро мағфират кардам».

(Ин ҳадисро Ибни Сасарӣ аз Абӯхурайра (р) таҳриҷ кардааст).

Одоби рӯза доштан

Дар рӯза доштан чанд чизест, ки муруоту пайравии онҳо мустаҳаб ва савоб аст. Аз ҷумлаи онҳо, субҳ бархестану тановул кардан аст ва инро уламо аз мустаҳабот шумурдаанд. Зеро шахсе, ки саҳархӯриро тарк кунад, гунаҳкор намешавад, лекин аз савоб бенасиб мемонад. Валлоҳу аълам.

Паёмбари акрам (с) фармудааст:

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ص) قَالَ: تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السُّحُورِ بَرَكَةً. رواه البخاري و مسلم .

«Аз ҳазрати Анас (р) ривоят аст, ки Расули Худо (с) фармудааст: Саҳархӯрӣ кунед, пас ба таҳқиқ, дар саҳар хӯрдан баракат аст».

(Ривояти Имом Бухорӣ ва Имом Муслим).

Паёмбари гиромӣ (с) дар ҷои дигар фармудааст: **«Барои муҳолифат бо яҳудиён, саҳарӣ хӯред, зеро, ки онҳо саҳархӯрӣ намекунанд. Пас, ҳар кӣ саҳар хезад ба шумори ҳар яҳуд савоби озод кардани гуломо дар номаи аъмоли ӯ сабт кунанд».**

Ҳамчунин он Ҳазрат (с) фармудааст: **«Саҳар хезед ва аз ҳар неъмате, ки хоҳед бихӯред, зеро, ки дар он ҳисоб набошад».**

Ва инчунин он Ҳазрат (с) фармудааст: **«Саҳар хӯред ва тарозӯи худ гарон кунед, яъне ҳарчи дар саҳар хӯред дар тарозуи некиҳо (яъне, дар номаи аъмолҳои нек) навишта мешавад».**

Он Ҳазрат (с) гуфтааст: **«Саҳар хезед ва Дӯзахро бар худ сарду хунук кунед».**

Ва инчунин он Ҳазрат (с) фармудааст: **«Чун саҳар хезед, ин калимаро бисёр такрор кунед: «Ё восиъа-л-мағфира». Чунки бисёр такрор кардани ин калима гуноҳони шуморо нобуд мегардонад».**

Ва инчунин аз одобу мустаҳаботи рӯза доштан, барвақт ифтор кардан аст. Баъди муайян шудани ғуруби офтоб ва пеш аз намоз, бояд ифтор намуд. Чуноне ки Паёмбари акрам (с) фармудааст:

فَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ : أَنَّ النَّبِيَّ (ص) قَالَ : لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ ، مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ .
رواه البخاري و مسلم .

«Аз Саҳл писари Саъд (р) ривоят аст, ки Паёмбари акрам (р) фармудааст: Ҳамеша мардум дар хайранд модоме, ки ифторро барвақт кунанд».

(Ривояти Имом Бухорӣ ва Имом Муслим).

Ва инчунин фармудааст:

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) : إِذَا قُدِمَ الْعِشَاءُ فَأَبْدَنُوا بِهِ قَبْلَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ ، وَ لَا تَعْجَلُوا عَنْ عَشَائِكُمْ . رواه الشيخان .

«Аз Анас (р) ривоят аст, ки Паёмбари Худо (с) гуфтааст: Ҳангоме ки таоми бегоҳирӯзиро тақдим карданд, пас қабл аз мағриб ибтидо ба таом кунед ва аз хӯроки бегоҳатон машитобед».

(Бо ривояти Шайхайн).

Ва инчунин мустаҳаб аст ифтор кардан яъне, рӯза кушодан бо хурмои арабӣ, ё бо шириниҳо, ё бо об ва инчунин агар он чизе, ки бо он ифтор мекунад, тоқ бошад, савоб аст. Як, ё се, ё панҷ, ё зиёда аз он. Ва аз ҷумлаи мустаҳабот дуои ифторро хондан аст, ки чунин мебошад:

اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ ، وَ بِكَ أَمِنْتُ ، وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ ، وَ عَلَى رِزْقِكَ أَقْتَرْتُ

«Парвардигоро, аз бароят рӯза доштам ва ба Ту имон овардам ва ба он ризқе, ки бар ман додаӣ, ифтор кардам».

Дар ҳадисе аз Паёмбари акрам (с) чунин омадааст:

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ - بِسَنَدٍ حَسَنٍ - أَنَّهُ (ص) قَالَ : ثَلَاثَةٌ لَا تُرَدُّ دَعْوَتُهُمْ : الصَّائِمُ حَتَّى يُفْطَرَ ، وَ الْإِمَامُ الْعَادِلُ ، وَ الْمَظْلُومُ .

«Имом Тирмизӣ ба санади хуб ривоят кардааст, ки Паёмбари Худо (с) фармудаанд: Дуои се гурӯҳ иҷобат шуда, рад намешавад: якум, шахси рӯзадор то вақти ифтор карданаш; дуюм, подшоҳи одил; сеюм, шахси мазлум».

Аз ҷумлаи одоби шахси рӯзадор нигоҳ доштани забон аст аз чизҳои лағву беҳуда. Аммо нигоҳ доштани забон ҳама вақт аз чизҳои ҳаром, монанди ғайбат ва суханчинӣ, воҷиб аст, хоссатан дар моҳи рамазон.

Инчунин аз ҷумлаи одоби шахси рӯзадор ба хешовандону наздикон ва фақирону мискинон ва бекасон бисёр садақаву ихсон кардан аст.

Аз ҷумлаи одоби шахси рӯзадор, ҳар вақте, ки бар вай муяссар шавад, хоҳ шаб бошад ва хоҳ рӯз, ба

омӯзиши илм, тиловати Қурон, зикри Худованд (ҷ) ва дуруди Паёмбар (с) машғул будан аст.

Ва инчунин аз ҷумлаи одобу шахси рӯзадор эътиқоф нишастан аст, ки баёнаш дар ҷои дигар зикр мешавад, иншоаллоҳ.

Рӯза доштани рӯзи шак

Дар мазҳаби Имом Абӯҳанифа (раҳ) рӯзи охири моҳи шаъбонро рӯзи шак мегӯянд, ки эҳтимол дорад аз рамазон бошад. Сабаби шак дар ин аст, ки рӯзи бистунухӯми моҳи шаъбон ба хоҳири абрнок будани осмон баъди ғуруби офтоб, моҳро дида намешавад. Пас, дар рӯзи баъд шакку тардид ба вуҷуд меояд, ки оё аз шаъбон бошад, ё аз рамазон. Ё ба сабаби рад кардани шаҳодатии шоҳидон аз ҷониби қозӣ шак ҳосил шудааст. Аммо рӯза доштани ин рӯз, гоҳ мақруҳи таҳримӣ мебошад ва гоҳ мақруҳи танзихӣ ва гоҳ мустаҳаб ва гоҳ ботил (бекор). Пас мақруҳи таҳримӣ мешавад, вақте ки ният кунад, қасдкунанда рӯзаи моҳи шарифи рамазонро ва мақруҳи танзихӣ мебошад, вақте, ки ният кунад рӯза доштани рӯзи шакро аз воҷибӣ, ки назр кардааст. Ва инчунин мақруҳи танзихӣ мебошад, вақте, ки ният кунад, рӯза доштани рӯзи шакро, дар ҳоле, ки байни фарзу воҷиб тардид мекунад. Ва сураташ ин аст, ки мегӯяд: ният кардам рӯза доштани фарзро, агар аз рамазон бошад ва нафлро, агар аз шаъбон бошад. Ва мустаҳаб (савоб) аст рӯза доштани ин рӯз ба нияти нафл, агар рӯзи одатиашро мувофиқат кунад ва агар мувофиқат ҳам накунад, боке надорад ва савоб ҳосил мешавад. Ва рӯза доштани ин рӯз ботил (бекор) аст, агар тардид кунад байни рӯза ва ифтор. Сураташ ин аст, ки бигӯяд: ният кардам рӯза доштани фардоро, агар аз рамазон бошад ва агар аз рамазон набошад, ман муфтир, яъне рӯзадор нестам. Дар ҳамаи суратҳои

зикр шуда, агар фардош аз рамазон бошад рӯзааш саҳиҳу дуруст мешавад, гарчанде макрӯҳи таҳримӣ бошад, ё танзиҳӣ ва ё мустаҳаб, ё мубоҳ.

Он чизҳое, ки рӯзаро фосиду бекор месозанд

Дар ин ҷо, он муфсидоту масъалаҳое, ки ба ин боб тааллуқ доранд аз нигоҳи мазҳаби Ҳанафӣ (раҳ) баён хоҳем кард.

Ва ин муфсидот ба ду қисм ҷудо мешаванд. Қисми аввал, он чизҳое, ки рӯзаро фосид месозанд ва қазову кафорат бар вай воҷиб мегардад.

Аввал ин, ки шахсе қасдан бо ҳамсараш муҷомаат (хобухез) кунад, яъне таскини шахвати фарҷро комилан ба ҷо биёрад. Ё он чизҳое, ки одатан аз барои ғизо истеъмол мешаванд, бихӯраду бинӯшад. Ё он чизҳое, ки дар вақти беморӣ ба ҳамон чизҳо табобат мекунанд, истифода барад. Монанди хӯрдани ягон қурсу даво ва монанди он чизҳое, ки табиати инсонӣ ба сӯяш майл дорад ва инчунин, агар меваҳои пухташударо истеъмол кунад ё меваҳои хомро бо намак истеъмол кунад. Дар ин суратҳо, ба ин шахс ҳам қазо ва ҳам кафорат воҷиб мешавад.

Дар гуфтаҳои дар боло зикр шуда, шартҳои мавҷуд аст:

Аввал ин, ки рӯзагиранда мукаллаф бошад, яъне ба истилоҳи ҳозира ба балоғат расида бошад. Дигар ин ки аз шаб нияти адои рамазон карда бошад ва агар аз шаб нияти адои рамазон накарда бошад, бар вай кафорат воҷиб намешавад. Дигар ин, ки мусофир ва бемор набошад, зеро, ки баъди бемор шуданаш бар вай ифтор кардан раво аст. Агар мусофир пеш аз ба сафар баромаданаш ифтор кунад, кафорат аз ӯ нахӯраш. Дигар ин, ки ба ихтиёри худ бошад ва агар мухтор (соҳибихтиёр) набошад

мукрах бошад, яъне касе ўро маҷбур карда бошад, кафорат бар вай воҷиб намешавад.

Кафорат – ин озод кардани як ғулом аст барои шахси кафоратдиханда. Агар қодир ба озод кардани ғулом нашавад, пас ду моҳеро, ки дар онҳо рамазон набошад, пай дар пай рӯза медорад ва рӯзҳои иду айёми ташриқ ҳам бояд дар ин ду моҳ набошанд. Ва агар инҳоро низ қодир нашавад, пас бояд шаст мискинро таом диҳад.

Қисми дуюм: он чизҳое, ки рӯзаро фосид месозанд ва қазо воҷиб мешаваду халос.

Аз ҷумлаи инҳо агар инзол шавад, яъне ба сабаби бўса кардан ё қапидани ҳамсараш оби манияш бирезад, пас, рӯзааш фосид шуда, бар вай қазо воҷиб мешавад, на кафорат.

Масалаҳои зайл низ чунин ҳукм доранд: Агар сангпораеро ё оҳанпораеро ё донаеро фурӯ барад. Ё ҳамроҳи ҳамсараш наздик шавад (яъне, боҳам мулоаба кунанд) ва инзол шавад, яъне оби манияш бирезад. Ё сӯзандору истифода кунад. Ё дар ғӯшаш давое бичаконад. Ё ягон ҷароҳаташро давои тар (монанди маз ва ғайра бимолад) кунад, ки ба шикамаш ё димоғаш таъсири худро мерасонад. Ё саҳар бархезаду ягон чиз тановул кунад ва гумон кунад, ки ҳануз субҳ надамидааст. Ё ифтор мекунад дар ҳоле, ки ғуруби офтобро гумон дорад, баъд аз он маълум шавад, ки гумонаш хилофи ҳақиқат будааст. Ва инчунин агар ба пурии даҳон қай кунад. Пас, рӯзааш дар ҳамаи суратҳои зикр шуда фосид мебошад ва қазо бар вай воҷиб мешавад, на кафорат. Валлоҳу аълам би-с-савоб.

Боз як чанд тавсияҳо ва пешниҳодот:

1- Саҳар хестан барои саҳархӯрӣ, зеро саҳар вақти баркат ва фазилат аст.

2- Ширкат намудан дар намозҳои ҷамоати панҷгона, ба хусус намози субҳ ва асрро фаромӯш накунем, зеро, ки мувозабат бар он нишонаи имон ва сабаби истиқомат дар дин ва асари муҳаббати Худову Расули Худо мебошад.

3- Тиловати Қурони карим ҳадди ақал 10 саҳфа баъд аз намози субҳ, ки тиловати ҳар ҳарфи Қурон даҳ баробар аҷр дорад ва ба хотир биёрем, ки ин моҳ, моҳи Қурони карим аст ва ҳарчи ба Қурон наздик бошем, ҳамон қадар ба Худованди Бузург наздик мешавем. Саъй кунем, ки дар ин моҳи муборак тамоми ибодатамон тиловати Қурони карим бошад, чуноне, ки бузургони гузашта чунин буданд.

4- Ифтор додан ба рӯзадорон худ фазилате аст, ки Паёмбари акрам (с) ба он ташвиқ намудаанд ва он аҷри рӯзадорро дорад, инчунин боиси мағфирати гуноҳон ва наҷот аз оташи Дӯзах аст ва инчунин меҳру муҳаббати исломиро меафзояд ва боиси зиёд шудани равобити бародарӣ хоҳад шуд.

5- Ахлоқи исломиро дар моҳи ромазон, ба хусус дар ҳолати рӯза, бояд бештар риоя кунем. Саъю кушиш кунем ҳамон тавре, ки бар гуруснагӣ ва ташнагӣ сабр мекунем, бояд ба тарки ахлоқи нописанд ва одоти зишт, аз ҷумла, дуруғ, ғайбат, нигоҳ ба номаҳрам, гӯш додан ба мусиқӣ ва гуноҳони дигар низ сабр кунем ва ба тарбияти нафси хеш

бипардозем ва бояд тамоми узвҳоямон рӯзадор бошад.

6- Саъй кунем, ки қабл аз ифтор ним соатеро ба тиловати Қурони карим ва муноҷоти ба сӯи Худованд хос кунем, ки ин вақти бофазилатро набояд фақат ба суфраи ифтор дод. Расули акрам (с) мефармояд: **«Се нафар аст, ки дуои онҳо рад намешавад ва соим дар вақти ифтораи аз ҷумлаи онҳост».**

7- Ифтор кардан дар вақти худ ва бидуни узр таъхир накардан, чунки дар аввалин вақти мағриб ифтор намудан аз суннати Паёмбари Ислоҳ (с) аст.

8- Шурӯъи ифтор бо ин дуо: «Бисмиллоҳ, Аллоҳумма лака сумту ва бика оманту ва алайка таваккалту ва ало ризқиқа афтару».

9- Суннат аст, ки рӯзадор бо хурмо ё об ба ифтор шурӯъ кунад.

10- Аз пурхӯрӣ парҳез кардан, ки ин худ сарчашмаи бемориҳо ва хилофи ҳикмату ғоидаи рӯза мебошад.

11- Аз исроф ва табзир (беҳуда истифода бурдан) ва пош кардани ғизоҳо худдори кардан, чунки ин худ гуноҳи бузурге буда, шоистаи рӯзадор нест.

12- Саъй кунем, ки дар намози таровиҳ ширкат кунем. Ба ғайри ин бояд ба қиёми шаб бипардозем, то шомили фармудаи Расули Худо (с) шавем, ки мефармояд: **«Шахсе, ки дар рамазон бо имон ба Худо ва барои касби аҷр, намози шаб барпо дошт, гуноҳони моқабли ӯ бахшида мешавад».**

13- Кӯшиш кунем, ки дар шабҳои рамазон аз маҷолиси лағву лаъб ва беҳуда дурӣ кунем ва вақтҳои гаронбаҳои ин моҳи муборакро дар бозӣ ва саргармиҳои беҳуда, ё Худо накарда дар гуноҳу маъсият аз даст надихем (яъне, бояд ҳатман дар ин рӯзҳо аз гуноҳ худдорӣ кард), балки бо ташкил кардани ҷалсаи Қуронӣ ба таҳсини қироати худ бипардозем, ё олимеро даъват кунем, то бароямон Қуронро тафсир намояд, ё аз аҳкоми рамазон ва рӯза ва ибодот бароямон сухан бигӯяд, ки айёми тақарруб ва бозгашт ба Худо ва дин аст.

14- Некӣ ба падару модарро муҳимтарин воҷиби диниямон бидонем ва саъй кунем то равобити худро бо ҳама мардум хуб кунем ва аз хешону наздикон ва ҳамсоғон дидан ва аҳвол пурсӣ намоем ва ниёзҳои оноро то ҳадди имкон ҷустуҷӯ намоем ва ба фуқаро ва мустамандон ва ятимон эҳсон кунем.

15- Агар рамазонро фасли закоти амволи худ қарор додаем, кӯшиш кунем, ки ба мустаҳиққини он бирасад ва ё ба касе ваколоти тақсими он дода шавад, ки аз ҳоли фуқарову масокини ҷомеа боҳабар бошад ва бо тақвову худотарсӣ битавонад ин амонатро ба аҳлаш бирасонад.

16- Илова бар закоти фариза, саъй кунем, ки бо садақоту хайроти мустаҳаб, худро ба раҳмати бекарони Илоҳӣ, наздик намоем.

17- Закоти фитр, ки онро дар кишварамон садакаи фитр мегӯянд, ки ин ғайр аз фаризаи закоти солона мебошад ва ин хос ба моҳи мубораки рамазон тааллуқ дорад ва аз ин рӯ қабл аз намози ид мебоист

ба фуқарову масокин бирасад ва адо кардани он пеш аз иди фитр ҷоиз аст.

18- Агар барои касе муяссар шавад, ки дар ин моҳ ба умра (ба хонаи Худо) мушарраф шавад, фазилати бисёре дорад ва аҷри он ҳаммонанди аҷри ҳаҷҷест, ки ҳамроҳи Расули Худо (с) анҷом дода бошад.

19- Ётикофи даҳ рӯзи охири моҳи рамазон дар масҷид ба қасди тафарруғ (фориг будан) барои ибодат, яке аз суннатҳои исломӣ мебошад, ки мусалмон метавонад бо зинда доштани он ба рӯҳ ва маънавияти шабзандадорӣ ва муноҷот бо Худо бештар пай бибазад ва савоби шаби қадрро дарёбад, ки аҷри ибодат дар он беҳтар аз ибодати ҳазор моҳ мебошад, яъне баробари ибодати 83 солу 4 моҳ аст.

20- Ширкат дар намози иди Фитр ва шоҳиди ҳузури ҷамоати мусалмонон будан, поёнбахши ин мавсими хайру баракат аст, ки таҷдиди аҳдест миёни мусалмон бо Худояш бар идомаи роҳи ибодат ва бандагӣ.

Хотима

Дар охир аз Худованди Мутаъол дархости онро дорем, ки мову шуморо ба роҳи рост ҳидоят фармояд ва бо нӯри имон мушарраф гардонад ва бо ёрию тавфиқи Аллоҳ Таъоло мову шумо ҷумлаи он растагороне бошем, ки рамазонро бо ихлос рӯза гирифта ва дар ин моҳи хайру баракат ба афву раҳмати Илоҳӣ ноил шудаанд ва худро аз азоби охират наҷот дода, мустаҳиқи подоши бекарони Илоҳӣ гаштаанд.

Омин ё Рабба-л-оламин.

Саидмумини Ҳомид

Рӯза ва одоби рӯзадорӣ

Тарҳи компютерӣ:
Мурод Орипов

Адади нашр 3000 нусха.

Маркази Таҳфизии Қуръон дар назди Маркази Исломии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Аввалин Маркази Таҳфизии Қуръон:

1. Ҳифзи кулли Қуръон
2. Омӯзиши улуми қуръонӣ
3. Омӯзиши тафсир ва таърихи адён
4. Омӯзиши фикҳ, ақида ва ҳадис
5. Омӯзиши забонҳои арабӣ, англисӣ, форсӣ ва туркӣ

ШАРТҲОИ ҚАБУЛ:

Гуруҳи А:

Дар заминаи синфи 9

1. Ариза ба номи директори марказ
2. Гувоҳнома аз мактаб ё шаҳодатномаи синфи 9
3. Гувоҳномаи тиббӣ (086)
4. Гувоҳнома аз маҳалли истиқомат
5. 4 адад сурат (3x4)
6. Иҷозати падару модар (ба таври хаттӣ)

Гуруҳи Б:

Дар заминаи синфи 11

1. Ариза ба номи директори марказ
2. Шаҳодатномаи синфи 11
3. Гувоҳномаи тиббӣ (086)
4. Гувоҳнома аз маҳалли истиқомат
5. 4 адад сурат (3x4)

Инчунин:

Қабули докталабон барои курсҳои кӯтоҳмуддати ҳифз ва рухонии Қуръони Карим.

Маркази Таҳфизии Қуръон ҳамасола беҳтарин донишҷӯёни худро, ки бо баҳои аъло меҳонанд барои идомии таҳсил ба кишварҳои хориҷа, аз ҷумла Русия ва Туркия мефиристонанд.

Маркази Таҳфизии Қуръон беҳтарин фурсат барои таълими Қуръон.

Суроғаи Марказ: индекс 734001, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, кӯчаи Шодмони 58 (Масҷиди маркази).

Тел.: 917-01-94-51, 919-70-18-09, 98-555-75-93.

<i>Рӯзҳо</i>	<i>Субҳ</i>	<i>Пешин</i>	<i>Аср</i>	<i>Шом</i>	<i>Хуфтан</i>
<i>11.08.2010</i>	4:00	1:00	17:30	19:38	21:08
<i>12.08.2010</i>	4:02	1:00	17:29	19:37	21:07
<i>13.08.2010</i>	4:03	1:00	17:27	19:36	21:06
<i>14.08.2010</i>	4:05	1:00	17:26	19:35	21:05
<i>15.08.2010</i>	4:06	1:00	17:25	19:33	21:03
<i>16.08.2010</i>	4:08	1:00	17:24	19:32	21:02
<i>17.08.2010</i>	4:10	1:00	17:22	19:30	21:00
<i>18.08.2010</i>	4:11	1:00	17:21	19:28	20:58
<i>19.08.2010</i>	4:13	1:00	17:20	19:26	20:56
<i>20.08.2010</i>	4:14	1:00	17:18	19:24	20:54
<i>21.08.2010</i>	4:16	1:00	17:17	19:23	20:53
<i>22.08.2010</i>	4:17	1:00	17:16	19:21	20:51
<i>23.08.2010</i>	4:18	1:00	17:15	19:20	20:50
<i>24.08.2010</i>	4:20	1:00	17:13	19:19	20:49
<i>25.08.2010</i>	4:21	1:00	17:12	19:17	20:47
<i>26.08.2010</i>	4:22	1:00	17:10	19:15	20:45
<i>27.08.2010</i>	4:24	1:00	17:09	19:13	20:43
<i>28.08.2010</i>	4:25	1:00	17:08	19:11	20:41
<i>29.08.2010</i>	4:26	1:00	17:06	19:10	20:40
<i>30.08.2010</i>	4:28	1:00	17:05	19:09	20:39
<i>31.08.2010</i>	4:30	1:00	17:04	19:07	20:37
<i>01.09.2010</i>	4:31	1:00	17:03	19:06	20:36
<i>02.09.2010</i>	4:32	1:00	17:02	19:04	20:34
<i>03.09.2010</i>	4:34	1:00	17:01	19:03	20:33
<i>04.09.2010</i>	4:35	1:00	16:59	19:01	20:31
<i>05.09.2010</i>	4:36	1:00	16:58	18:59	20:29
<i>06.09.2010</i>	4:38	1:00	16:57	18:58	20:28
<i>07.09.2010</i>	4:39	1:00	16:55	18:57	20:27
<i>08.09.2010</i>	4:40	1:00	16:54	18:56	20:26
<i>09.09.2010</i>	4:42	1:00	16:53	18:54	20:24